

ЛАТЕНТНА ПОЛІТИКА: МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Латентна політика – це потайна, закрита від сторонніх очей, політика, що охоплює як негативні, так і позитивні явища. Вона дозволяє бачити політичне життя не в межах нормативно-ідеалізованого підходу, а більш реалістично. Власна безпека, адекватна відповідь на виклики, боротьба за виживання та конкурентне випередження – ось головне джерело і стрижень латентної політики. Аналіз її природи, механізму та особливостей утворює предмет нової спеціальної політологічної науки – політичної латентології. У зв'язку з цим виникає принципове питання про можливість і методи дослідження латентної політики. На побутовому рівні суспільної свідомості воно формулюється наступним чином: «Як можна досліджувати те, що приховано і що, може бути, взагалі не існує?..»

Стаття присвячена методології дослідження потайної політики. Автор в першу чергу зосереджує увагу на тому, що складає методологічні засади вивчення латентної політики: на її предметі, філософських підходах до аналізу латентної політики, основних теоріях політичної латентології та конкретних методах дослідження прихованої політики.

Ключові слова: латентна політика; транспарентна політика; політична латентологія; таємне; видимість; внутрішнє; зовнішнє; методи дослідження латентного.

Постановка проблеми. Терміни «латентна політика» та інші, що мають у своєму складі означення «латентний», спираються на латинське слово «*latens*» («*latentis*») – прихований, невидимий, такий, що зовнішньо не виявляється. Отже, латентна політика – це прихована, потайна політика, а наука про неї – це політична латентологія. Ключовою проблемою цієї науки є принципове питання про можливість вивчення прихованих явищ і методи їх дослідження. Концептуальна відповідь на питання про здійсненність досліджень латентної політики полягає в тому, що, по-перше, потайна політика, хоч вона і прихована, але реально існує. А по-друге, дослідження латентної політики, перед усім, означає не пошук і викриття таємних операцій, а виявлення їх характерних особливостей, загальних закономірностей і методів здійснення на основі того методологічного інструментарію і фактологічного матеріалу, що є в розпорядженні науковця. Отже, розкриття методологічної бази дослідження латентної політики передбачає послідовний розгляд чотирьох змістовних блоків: 1) латентна політика як предмет дослідження; 2) філософські підходи до її дослідження; 3) основні теорії політичної латентології; 4) конкретні методи дослідження прихованої політики [1, с. 15].

Аналіз останніх публікацій. Поняття латентної політики у науковому дискурсі виникло відносно недавно. В 1959 р. один з найбільш відомих політологів ХХ ст. Г. Алмонд (*G. Almond*) сказав про існування у складі суспільної політики (*public policy*) того, що «можна розглядати як «*latent policy*» та «*latent politics*», у якості «найбільш важливої складової, кот-

ра має бути досягнута і високо оцінена, якщо треба адекватно зрозуміти сенс цієї політики»[3, с. 109].

Тривалий час проблеми таємної політики отримували висвітлення переважно в руслі конспірології – галузі досить близької до політичної латентології але абсолютно не тотожної. Наприклад, американський вчений П. Скотт (*P. D. Scott*), починаючи з 70-х років ХХ століття, вивчає так звану «глибинну політику» («*deep politics*») – замовчувану політичну практику – і визначає її як «парapolітику», неправильну політику, що відхиляється від нормативного зразка. Перша його робота має назву «Війна є змова» [9]. Кілька десятків книг, присвячених різним інтригам та проявам таємної політики в історії, вийшло з-під пера російського фахівця Є. Черняка – робіт високого рівня, однак переважно описового спрямування.

Дослідженнями безпосередньо латентологічного характеру науковці займалися головним чином в прикладному напрямку: соціологи П. Лазарсфельд та С. Стауффер (*P. Lazarsfeld; S. Stouffer*) – аналіз так званих «прихованих структур», Ж. Хагенаарс та А. Маккатчен (*J. A. Hagenaars; A. L. McCutcheon*) – розробка «латентних класів», Р. Брін (*R. Breen*) – вивчення замовчуваних електоральних орієнтацій [8; 5]. Безпосередньо латентність як соціально-політичний феномен розглядала О. Шадріна (2011) [2]. Одному з аспектів латентної політики в пострадянській Росії присвячена стаття К. Бабіченка (2014) [4]. Однак політологічних робіт, які б висвітлювали теоретичні питання загальної методології дослідження латентної політики, серед них не простежується.

Формулювання цілей статті. Основна мета даного дослідження – це визначення основних елементів методологічної бази розвідок латентної політики, які дозволяють на науковому рівні вивчати її зміст, характерні особливості, загальні закономірності та методи здійснення.

Вклад основного матеріалу. Латентна політика – це особлива, закрита від висвітлення сфера життєдіяльності людей, пов'язана із реалізацією прихованих інтересів або застосуванням таємних методів здобуття, утримання і використання влади, а також забезпечення безпеки та самозахисту політичної системи і суб'єктів політики, суспільства в цілому, непрозорий тип відносин між людьми, суспільством і державою.

Основні інтерпретації латентної політики – владна та інституційна. Владна інтерпретація пов'язує її з безпосереднім виборюванням, утриманням та використанням влади прихованими засобами та методами: дії революціонерів або контрреволюціонерів по захопленню влади, прихована боротьба суб'єктів політики за збереження влади, деякі методи створення сприятливих умов для реалізації стратегічних завдань, забезпечення міжнародної безпеки, охорона конституційного порядку тощо. Інституційна інтерпретація латентної політики подає її у категоріях закритої діяльності урядових, у тому числі розвідувальних та контррозвідувальних органів, інших суб'єктів політики – державних, партійних, громадських, кримінальних тощо.

Латентним може бути так зване джерело влади (те, на що спирається владна воля суб'єкта), адже влада може базуватися на таємниці поруч із харизмою, авторитетом, силою, законом, інтересом, престижем, багатством тощо. Також прихованою може виступати основа влади: соціальна (соціальна група, на яку влада спирається), адміністративно-силова (структури виконавчої влади, органи безпеки, розвідки і внутрішніх справ), культурно-інформаційна (зокрема, приховані канали комунікації та інформаційного впливу). Мають латентний вимір і ресурси влади (реальні і потенційні засоби, які використовуються або можуть бути використані для зміцнення влади та її основ, або все те, що можна використати для впливу на інших): економічні, юридичні, адміністративно-силові, культурно-інформаційні тощо. Латентність також проявляється в політичних процесах, пов'язаних з владою (послідовність дій політичних суб'єктів для досягнення результату) – реальні політичні процеси завжди є поєднанням відкритих та латентних дій, пропорції та ролі яких коливаються в певних межах.

Отже, констатуємо, що латентна політика – це об'єктивно існуюча реальність прихованого характеру, яка має досліджуватися на основі певної методології в форматі політичної латентології – спеціальної науки про політику, яка посідає своє місце поруч із партологією, елітологією, кратологією, конфліктологією, теорією політичних систем, теорією регіональної політики тощо.

Політична латентологія – це систематизоване знання про особливу, закриту від висвітлення сферу політичної життєдіяльності людей, пов'язану із реалізацією прихованих інтересів або використанням таємних

методів здобуття, утримання і використання влади, а також забезпеченням безпеки та самозахисту політичної системи і суб'єктів політики, суспільства в цілому, непрозорий тип відносин між людьми, суспільством та державою.

Базова парадигма політичної латентології, тобто змістовно та формально інтегрована сукупність основних системоутворюючих ідей та принципів, які визначають теоретико-методологічні і світоглядні основи латентної складової політики, наступна: дві специфічні частини одного цілого – ось коректне уявлення про співвідношення «транспарентної» та «латентної» політики в межах політики у її традиційному поданні, це два її полюси, цілі яких можуть бути досить суперечливими. Отже, першоосновою аналізу латентної політики постає методологічна вихідна про діалектичне співвідношення політики взагалі і латентної політики як цілого та частини або як загального та особливого; одним з уявлень про політику є розуміння її як єдності тієї частини, яка передбачає прозорість і відкритість, та тієї частини, якій природно властива непрозорість та закритість, тобто транспарентної і латентної складових. Все, що стосується політики взагалі, обов'язково поширюється на її латентну складову, втім, остання має відмінні особливості відносно транспарентної складової політики.

В першу чергу зупинимось на філософсько-методологічних засадах феномена політичної латентології. В основі його знаходиться філософська проблема буття, яке не отримує зовнішнього відображення. У випадку з латентною політикою, підкреслимо, мова йде не про дослідження того, що не існує, а того, що існує, але, в силу певних обставин, невидимо. Латентна політика – це знаменитий п'ятнадцятий камінь саду Реандзі в царстві політики – він точно є, але завжди захований від спостерігача за якимось іншим...

У філософському плані питання про пізнаваність латентної політики пов'язане з проблемою «речі в собі», пізнаваності навколишнього світу, з категоріями «таємне», «видимість» («здаємість»), діалектикою змісту і форми, зовнішнього і внутрішнього, сутності і явища. В процесі пізнання людина розкриває об'єктивні властивості і відносини речей і використовує їх в своїх інтересах в експерименті і повсякденній практиці, доводячи тим самим правильність свого розуміння і перетворюючи «річ в собі» в «річ для нас», тобто річ, яка хоча і існує поза і незалежно від людини, але пізнана і доступна в своїй практиці.

Латентність як властивість зв'язана із «таємним» як категорією. Визначимо таємне як категорію для позначення тієї частини дійсного змісту, яка за тих чи інших причин не має свого виявлення. Але таємне не тільки не знаходить свого виявлення, а і маскується, подаючи себе часто в чужому, «позбавленому» сутності вигляді. Тому перед дослідником постає завдання критично усвідомити безпосередню видимість об'єкта і проникнути в його дійсний зміст. За цим виникає наступне завдання – розкрити механізм відособлення таємної сутності від існування, від форм наявного буття і отримання цими формами уявної, примарної сутності. У той же час таємне є невід'ємною части-

ною об'єкта, оскільки разом із усім визначає місце даного в системі інших об'єктів з детермінацією всіх його специфічних особливостей. При цьому, зовнішні, прояви, поверхові явища, можуть безпосередньо не співпадати із сутністю і навіть іноді здатні бути протилежними їй. Будь-яке явище об'єкта спостереження, що не відповідає цьому явищу за сутністю, є не помилковим перекрученням об'єкта, а виразом його власної хибної видимості. Конкретизація взаємин між змістом і формою стосовно латентної політики дозволяє вважати, що означений специфічний зміст політики (мається на увазі – латентний) має і свою власну форму внутрішньої організації – непрозору і приховану.

Категорія «таємне» має зв'язок і з парою «зовнішнє – внутрішнє». Оскільки внутрішнє – це те, що характеризує об'єкт з його поверхової сторони, а зовнішнє розуміємо як ті сторони властивості об'єкта, які виявляються у взаємодії з об'єктами іншої системи відносин, то очевидно, що латентність проявляється якраз у відносинах. Сама вона не існує подібно середньовічним схоластичним «прихованим якостям», які тлумачились як довічні і незмінні форми. Вона виявляється лише у відносинах, у процесі відображення. Крім того, латентність стає необхідною умовою існування і функціонування об'єкта тільки якщо у якості зовнішнього існує певне середовище. Політичні реалії суспільства – це і є зовнішнє по відношенню до об'єкта з латентністю. Процес «приховування» сутності, внутрішнього саме і полягає в тому, щоб воно не набуло відповідного зовнішнього прояву. На відміну від рухливого й іноді примарного зовнішнього, внутрішнє – це те, що характеризує власну природу об'єкта із латентністю, його своєрідність. У тому разі взаємопроникнення зовнішнього та внутрішнього конкретизується в тому, що латентна прихована частина внутрішнього знаходить продовження в нефіксованому спостерігачем зовнішньому [2].

Рухаючись у процесі спостереження і пізнання від зовнішнього до внутрішнього, суб'єкт середовища намагається за допомогою доступних менш суттєвих явищ та фактів діяльності об'єкта (наприклад, «нетрадиційного шпигунства») розкрити його внутрішнє, тобто сутність, причини явищ та процесів. Оскільки налаштованість зрозуміти внутрішнє об'єкта з латентністю означає знайти притаманні йому структуру, суперечності та ін., то деформація (або скорочення) зовнішнього спрямована на приховання внутрішнього. Якщо внутрішнє пізнається лише через зовнішнє, а істинність зовнішнього може бути усвідомлена лише за умов розуміння внутрішнього, то обмежити зовнішнє можливо шляхом скриття, приховання тієї частки внутрішнього, яка може створити внутрішньому загрозу показом себе неприятели у зовнішньому.

У зв'язку з цим досить цікаві аспекти взаємин латентності із видимістю як виразом сутності об'єкта у поверхових, нестійких, випадкових проявах, що сприймаються безпосередньо. Така видимість, або «здаваємість», відбиває не всю сутність, а лише її момент. Мова йде про те, що в латентній політиці іноді зустрічаємось із тим, що явища здаються спостерігачу не такими, якими вони є в дійсності – оце і є «здаваємість», або видимість. Подібна хибна види-

мість не є результатом лише фантазії свідомості аналітика, вона виникає через вплив на суб'єкта реальних відносин та умов спостереження. Об'єкт може уявлятися як в правильному, так і перекрученому вигляді. У такому разі неправильні уявлення є суб'єктивним моментом видимості, хоч спосіб уявлення детермінується реальними відносинами об'єкта спостереження. Гносеологічні засади для латентизації створює те, що хоч сутність об'єкта і виявляється у взаємодії явищ, жодне з явищ ніколи не спроможне повністю виразити відповідну сутність, явища відбивають сутність однобічно та неповно. У цьому міститься джерело приховування – на підставі тієї неповної інформації щодо об'єкта, яку містять явища, спостерігач-аналітик часто робить неправильні судження щодо змісту діяльності об'єкта.

Об'єктивний світ має ту особливість, що явища виражають сутності, які їх детермінують, не завжди адекватно. Це сприяє намаганням зберегти від висвітлення певну частину сутності. Мета аналітика латентної політики полягає в тому, щоб за мінливими і рухливими явищами розкривати, знаходити дійсну сутність, яка їх визначає, уникаючи помилок, пов'язаних із видимістю.

Діалектичний матеріалізм, наполягаючи на принциповій пізнаваності світу, заперечує тим самим існування будь-яких «речей в собі», в тому числі латентної політики, як непізнаваних сутностей. Разом з тим, наполягаючи на об'єктивності істини і об'єктивному характері законів зовнішнього світу, визнаємо наявність прихованої політики як предмета або об'єкта пізнання, що існує поза і незалежно від свідомості людини.

До теорій політичної латентології середнього рівня методологічної бази можна віднести наступні: теорія політичної розвідки, силових спецоперацій, державного перевороту, «кольорових революцій», інформаційних спецоперацій, психологічних спецоперацій, таємної дипломатії, латентних структур світової політики, конфіденційного партійного менеджменту та ін.

Дослідження латентної політики відбувається за допомогою різних методів. Ці засоби аналізу, способи перевірки й оцінки політичної латентології за своєю сутністю аналогічні тим, що існують у політології. Тобто вважаємо, що тут існує «родинний» зв'язок. Це стосується як періодизації розвитку методології в історичному плані – відповідно до розвитку політичної думки, так і стосовно переліку сучасних методів політичної науки. Доцільно підкреслити, що специфіка латентології у питанні про її метод буде, перш за все, проявлятися в особливостях використання певних загальнополітологічних методів у дослідженнях латентної політики. Їх можна умовно розділити на три основні групи.

Загальнонаукові: системний підхід, історичний метод, порівняльний та ін. Американськими соціологами П. Лазарсфельдом та С. Стауффером (*P. Lazarsfeld, S. Stouffer*) у 50-х роках ХХ ст. у межах так званої «аналітичної школи» було в загальнотеоретичному плані розроблено методи дослідження латентних явищ в соціології [8].

Логічні методи та підходи: метод індукції і дедукції, заснований на отриманні результатів дослідження на базі процесу пізнання від часткового до загального (індукція) і від загального до часткового (дедукція), системні, теоретико-методологічні, конструктивістські, тощо та операційні: метод аналізу і синтезу, заснований на використанні при дослідженні різних способів розчленування досліджуваного об'єкта на елементи, відносини (аналіз) і з'єднання в єдине ціле окремих його елементів (синтез), класифікація і типологія, аналогія, узагальнення, апроксимація (заміна одних об'єктів іншими, в якому сенсі близькими до вихідних, але більш простими) та ін.

Наприклад, метод екстраполяції в якості свого базису використовує метод аналогії. Екстраполяцію можна в цьому контексті інтерпретувати як метод часткової або неповної аналогії – аналогії за однією будь-якою певною ознакою або за групою ознак. Екстраполяція (логічна екстраполяція) – логікогносеологічний прийом або метод, суть якого полягає в перенесенні знань про досліджену сферу реальності на іншу сферу, ще не досліджену або в силу будь-яких причин недоступну досліднику. Екстраполяція в політичній латентології – перенесення знань про вже вивчену область латентних явищ на ще невивчену область прихованої політики – в просторовому, часовому або предметному аспекті. Крім того, звертаємо увагу на прогнозну (прогностичну) екстраполяцію. Прогнозна (прогностична) екстраполяція – екстраполяція, за допомогою якої здійснюється перенесення вже досліджених знань про сьогодні на ще невідоме майбутнє.

Метод екстраполяції, точно так же, як і метод аналогії, – це метод, який апелює до однаковості світу. Дослідник як би споконвічно припускає, що в якийсь інший, йому недоступний або їм невивченій сфері реальності світ буде влаштований приблизно за такими ж принципами, що і в області, йому відомій. У певному аспекті у суб'єкта, що досліджує, працює модель «випереджаючого відображення» – він як би заздалегідь намагається передбачити те, що він ще не знає: він як би «вірить», що і інша реальність влаштована за відомими йому законами.

Методи емпіричних досліджень: використання статистики, опитування, метод прихованого спостереження, індексний метод вимірювання латентності, моделювання, вивчення документів, метод експертних оцінок тощо.

Так, наприклад, Ф. Шродт, Д. Уїтмер і В. Хадсон (P. A. Schrodtt; R. D. Whitmer; V. M. Hudson) (США) у

2007 р. досить успішно використали метод моделювання для аналізу латентних властивостей взаємодії Ізраїлю з Ліваном та палестинцями протягом 1991–2007 рр. [6].

Зокрема П. Лазарсфельд (P. Lazarsfeld) запропонував метод аналізу «прихованих структур» – особистих стосунків індивідів у тій або іншій групі, у тому числі серед учасників виборчих перегонів у США [8]. Сьогодні на Заході подібні розробки найчастіше здійснюються у політичній соціології методом «*Latent Class Analysis*» (LCA). Так, у 2002 р. вийшла праця Ж. Хагенаарса та А. Маккатчена (J. A. Hagenaars, A. L. McCutcheon) «Застосування аналізу латентних класів» (Англія, Кембрідж), в якій наведено широкий спектр використання LCA [5]. За допомогою цього методу Р. Брін (R. Breen) (Італія, Фієзол) на прикладі північноірландської організації «Шин Фейн» в 2000 р. здійснив пошук правильного уявлення про рівень підтримки електоратом радикальних або екстремістських політичних партій та груп, котра, звичайно, недооцінюється у соціологічних звітах та оглядах.

Цікавий матеріал щодо мотивації шпигунства досліджено німецьким вченим Р. Хенкелем (R. Henkel) в роботі «Чим займається шпигун?» [6]. На основі використання статистики (2100 випадків шпигунства) він запропонував оригінальний порівняльний аналіз мотивації діяльності агентів розвідки з ретельним описом чинників та ієрархії мотивів – першого, другого та третього ступенів важливості.

Висновок. Латентна політика – це прихована, потайна політика. Принципове питання про можливість її вивчення має позитивну відповідь. Здійсненість досліджень латентної політики полягає в тому, що потайна політика, хоч вона і прихована, але реально існує. А філософська наука вже довела пізнаваність реальної «речі в собі» та її сутності через прояви. Крім того, дослідження латентної політики можливе, оскільки передбачає не викриття таємних акцій, а виявлення їх характерних особливостей, загальних закономірностей і методів реалізації на основі низки методологічних прийомів та конкретного матеріалу, доступного аналітику. Як свідчить практика, комплексне застосування всіх компонентів методологічної бази дозволяє створити адекватне наукове уявлення про латентну політику. Подальше дослідження розглянутої проблеми передбачає поглиблену розробку окремих теорій середнього рівня і конкретних типів емпіричних досліджень латентної політики.

ЛІТЕРАТУРА

1. Політологія. Кн. перша: Політика і суспільство. Кн. друга: Держава і політика. Підручник для вузів / А. Колодій, Л. Климанська, Я. Косміна, В. Харченко. За науковою редакцією Антоніни Колодій. – К. : Ельга, Ніка-Центр, 2000. – 584 с.
2. Шадріна О. В. Латентність як соціально-політичний феномен / О. В. Шадріна // Науково-теоретичний альманах «Грані». Політологія. – 2011. – № 5(79). – С. 152–156.
3. Almond G. A. Public opinion and the development of space technology. [Електронний ресурс] / G. Almond // International Political Implications of Activities in Outer Space. A report of a conference, October 22-23, 1959. – Режим доступу : <http://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/reports/2009/R362.pdf>.

4. Babichenko K. N. Victimized Majority: Latent Politics of Ethnic Discrimination in post-Soviet Russia [Електронний ресурс] / K. N. Babichenko // Rivista di Criminologia, Vittimologia e Sicurezza – Vol. VIII – N. 2 – Maggio-Agosto, 2014. – Режим доступу : http://www.vittimologia.it/rivista/articolo_babichenko_2014-02.pdf
5. Hagenaars J. A., McCutcheon A. L. Applied Latent Class Analysis / J. A. Hagenaars, A. L. McCutcheon. – Cambridge : Cambridge Univ. Press, 2002. – 448 p.
6. Henkel R. Was treibt den Spion? Spektakuläre Fälle von der «Schönen Sphinx» bis zum «Bonner Dreigestirn» / R. Henkel. – Berlin : Edition Q, 2001. – P. 288.
7. Hudson V. M., Schrodt P. A., Whitmer R. D. Discrete Sequence Rule Models as a Social Science Methodology: An Exploratory Analysis of Foreign Policy Rule Enactment within Palestinian-Israeli Event Date / V. M. Hudson, P. A. Schrodt, R. D. Whitmer // Foreign Policy Analysis. – 2008, Vol. 4. – № 2. – P. 105–126.
9. Lazarsfeld P. The logical and mathematical foundation of latent structure analysis // Stouffer S.A. [a. o.], Measurement and prediction. – Princeton, 1950; Ibid. A conceptual introduction to latent structure analysis // Mathematical thinking in the social science: Princeton, 1954 et el.
10. Scott P. D. The War Conspiracy: The Secret Road to the Second Indochina War. New York and Indianapolis : Bobbs Merrill, 1972. – P. 238; Crime and Cover-Up: The CIA, the Mafia, and the Dallas-Watergate Connection / With a foreword by Sylvia Meagher. – Berkeley : Westworks, 1977. – P. 81; Deep Politics and the Death of JFK. – Berkeley and Los Angeles : University of California Press. 1998. – P. 413.

В. Е. Курилло,

ЧНУ ім. Петра Могили, г. Николаєв, Україна

ЛАТЕНТНАЯ ПОЛИТИКА: МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ

Латентная политика – это потайная, закрытая от посторонних глаз, политика, охватывающая как негативные, так и позитивные явления. Она позволяет видеть политическую жизнь не в рамках нормативно-идеализированного подхода, а более реалистично. Собственная безопасность, адекватный ответ на вызовы, борьба за выживание и конкурентное опережение – вот главный источник и стержень латентной политики. Анализ ее природы, механизма и особенностей образует предмет новой специальной политологической науки – политической латентологии. В связи с этим возникает принципиальный вопрос о возможности и методы исследования латентной политики. На бытовом уровне общественного сознания оно формулируется следующим образом: «Как можно исследовать то, что скрыто и может быть, вообще не существует?..»

Статья посвящена методологии исследования потайной политики. Автор в первую очередь концентрирует внимание на том, что составляет методологические основы изучения латентной политики: на ее предмете, философских подходах к анализу латентной политики, основных теориях политической латентологии и конкретных методах исследования скрытой политики.

Ключевые слова: латентная политика; транспарентная политика; политическая латентология; тайное; видимость; внутреннее; внешнее; методы исследования латентного.

V. Kurillo,

Petro Mohyla Black Sea National University, Mykolayiv, Ukraine

LATENT POLICY: METHODOLOGICAL ASPECTS OF RESEARCH

Latent policy is a secret policy, locked away from prying eyes, covering both negative and positive effects. It allows to see the political life not within the limits of the idealized approach but more realistic. Safety, the adequate response to the challenges, struggle for survival and competitive outrunning – these are the main sources and the core of latent policy. The analysis of its nature, characteristics and mechanism is the subject of a new special political science – political latentology. In this regard there is a fundamental question about the possibilities and methods of studying latent policy. In social consciousness at the commonplace level, it is formulated as follows: «How can you explore something hidden, and what possibly does not exist?..».

The article is devoted to the methodology of the hidden policy study. First of all the attention is focused on the methodological foundations of the latent policy study: its subject, philosophical approaches to the analysis of latent policy, the basic theory of political latentology and specific methods for studying hidden policy.

Key words: latent policy; transparent policy; political latentology; security; visibility; internal; external; latency research methods.

Рецензенти: Семенченко Ф. Г., д-р політ. наук, професор, ХНТУ, м. Херсон;

Громадська Н. А., канд. політ. наук, доцент, ЧНУ ім. Петра Могили, м. Николаїв.